

ERDÉLYI SZEMLE

SZERKESZTI: S. NAGY LÁSZLÓ

1930. 11. SZ.
VII. (XV.) ÉVFOLY.

CLUJ-KOLOZSVÁR,
CALEA VICTORIEI (V.
KOSSUTH L.-U.) 37 SZ.

TARTALOM:

Bethlen György és a Magyar Párt
Szabó Dezső támadása **Szabó Erzsébet** ellen, Szabó
Erzsébet válasza az írtvára nyilatko-

Az olvasás dekadenciája, az olvasás
művészete.

Kibédi Sándor: Valami éneket hallok. (Vers)

Laki Tibor: Az első magyar hírlap.

Munkácsy Mihály festő álványa egy
Kossuth Lajos-utcai arcképfestőnél.

Szabó Dezső honorárium pere a Gé-
nusszal.

Janovics Jenőtől - László Ákosig.

Új erdélyi költő: Szemes György versei.

Schöpfung Aladár.

Új orosz írók.

Marton Lilly: Pillanatfelvételek a KAC tenisz-
versenyéről.

Sebestyén Dávid.

Közgazdasági élősdiek.

KRITIKÁK, SZÉLJEGYZETEK:

Erdélyi irodalom

Budapesti levelek

Külföldi szemle

Szerkesztői üzenetek

ILLUSZTRÁCIÓK.

ERDÉLYI SZEMLE

AZ

S. NAGY LÁSZLÓ krónikás könyve

az erdélyi magyarság, irodalmi, művészeti és társadalmi életének független kritikai figyelője.

Megjelenik havonként két számban. Harcol az erdélyi magyarság jogos érdekeiért. Erdély szellemi és anyagi kincseinek megőrzéséért, az általános emberi haladásért, a lelkiismeret szabadságáért.

Aki tisztán akar látni és tárgyilagosan ítélni, rendelje meg ezt a bátor, független organumot.

Előfizetési ára egy évre 300, félévre 150 lej

Az Erdélyi Szemle magyarányu kedvezményei

Az Erdélyi Szemle előfizetői részére a következő magyarányu kedvezményeket nyújtjuk:

1. **Kölcseőnkönyvtár. A., „Cultura“ könyvkereskedésben** (Memorand. 4.), előfizetőink érvényes nyugtaik felmutatása mellett, havi 50 lej helyett 25 lejért vehetik igénybe annak hatalmas könyvtárát.

2. **100%-os árkedvezmény.** Ugyancsak a „Cultura“ előfizetőinknek 100% kedvezményt ad minden könyv és zeneművásárlásnál.

3. **Ingyen könyvsorsolás.** Egyes példányainkba ingyenkönyvszelvényeket ragasztunk, amelyeket szintén a „Cultura“ könyvkereskedésben, vagy kiadóhivatalunkban válthatnak be a szerencsés nyertesek.

4. **Ingyen hirdetések.** Minden előfizetőnk félénként egy kis kocka hirdetést vehet igénybe lapunknál teljesen díjtalanul. Éves előfizetőink egyszerre, vagy két egymásután következő számban is igénybe vehetik az őket illető két kockát.

5. **Erdélyi írók olcsó könyvsorozata.** Előfizetőink igényeinek kielégítése s az erdélyi irodalommal való közelebbi kapcsolat megteremtése végett elhatároztuk, hogy erdélyi írók műveiből külön sorozatokat fogunk összeállítani s azokat igen olcsó áron fogjuk előfizetőink rendelkezésére bocsátani.

ERDÉLYI SZEMLE

könyvtára I. sorozat:

Reményik Sándor: Rainer Maria Rilke verseiből (Elfogyott).

S. Nagy László: Késő köszöntés Versek..... 50 Lei

Erdélyi Magyar Naptár (Elfogyott)

ERDÉLYI SZEMLE

könyvtára II. sorozat:

ÉLŐ ERDÉLY

S. Nagy László: Zenélő kut. Történeti elbeszélések, egyszerű példány 50, amatőr példány..... 100 Lei

S. Nagy László: Harc a végeken. Irodalmi cikkek, egyszerű példány 50 lej, amatőr példány elfogyott.

S. Nagy László egyéb munkái:

Jókai szerelmei (Novellák) egyszerű példány..... 50 Lei

Krónikás Könyv (Az Erdélyi Szemle 1928. évi.)..... 100 Lei

Az erdélyi irodalom szenzációja

Harc a végeken

Intimitások, műhelytitkok.

Rendelje meg azonnal.

Beszélgetés a Magyar Pártról s gróf Bethlen Györgyről

A napokban egy ellenzéki újságíróval beszélgettem. Már tudniillik, aki a Magyar Párttal szemben ellenzéki. És pedig elkeseredett, dühös ellenzéki. Sok mindenről beszélgettünk. Irodalomról, klikkekről, színházról, válságról és természetesen politikáról is. És természetesen a Magyar Pártról is. Amelyet állandóan kritizál s amelyet talán meg is semmisítene. Szidta Joksmant, Willert, az egész vezetőséget és last, not least, Bethlen Györgyöt is. Ami szintén természetes és elmaradhatatlan ilyenkor. De akárhogy szidta a pártot, meg Joksmant, meg a Willert s akármilyen hullámos jelzőkkel illette egyiket-másikat, amikor Bethlenre került a sor, mintha lejobb eresztette volna a hangját, keresett s talált egy-két indokot, amivel kritikáját lecsendesítette, alábbszórdinózta. Éreztem, hogy akármennyi ellenszenv, gyűlölet, vagy elfogultság lakik benne a párt s annak egyik-másik vezérkedő tagjával szemben, Bethlen körül mintegy szelidebb lesz az ár s amíg a többi vak dühvel ostorozza, Bethlen Györgynél ez a vak düh már l'art pour l'art haraggá alakul át. Erről a nem mindig direct irányzott s gyakran csak a megszokottság kedvéért való ellenszenvről beszélünk aztán tovább s erről akarok egyet-mást most is elmondani. Mert nem egyszer furcsának s részben igaztalannak tünik fel előttem, amikor román politikai és mondjuk így általánosan, ellenzéki magyar körökben legtöbbször nem is a pártot magát illető ügyért, hanem egyesek miatt, magát a pártot szidják vagy Bethlen Györgyöt tűzik a támadás élére. Csak úgy l'art pour l'art, csak úgy a támadás kedvéért, a pártot, mert magyar, Bethlent, mert Bethlen, mert gróf s mert ő a Párt elnöke. Sokszor abszolút semmi köze az egész ügghöz, talán nem is tud róla, de a vért kívánó ellenzékiek első sorban és a legélesebben ellene fenik a fegyverüket. Miért? kérdem igazán elfogulatlanul. Mért támadják Joksmannért is őt, Willerért is őt s mért támadják mindenikért a pártot is mindig. Sokkal helyesebbnek tartanám, ha mindenkit a maga személyében vonnának felelősségre s az egyesek hibájáért békét hagynának a pártnak s ha egyébként semmi köze nincs a dologhoz, Bethlen Györgynek is. Teljes mértékben elfogadom a kritika jogosultságát és szükségét. Elfogadom az ellenzéki kritika álláspontját is, amely szerint pártunknak sok defektusa van, nem elég aktív, kevés gyakorlati érzéket mutat, kulturális kérdéseinkkel nem foglalkozik eleget s hogy vezérei nem mindig nyernek diadalmas csatát. De ezekkel az érvekkel minden pártot el lehetne törölni a föld színéről s az épen uralmon levő párt elnökén kívül minden pártelnököt azonnal gillotin alá lehet fektetni. Én nem akarom az immunitás köpenyébe burkolni sem a pártot,

sem Bethlent. De viszont a rosszul célzott támadásoknak sem látom absolute semmi értelmét s azok épen rossz célzásuk miatt elvesztik minden ható erejüket. Bethlen pedig épen mindenki által elismert jóindulatánál, önzetlenségénél, önfeláldozásánál, puritánságánál fogva megérdemelné, hogy külön egyéniségként kezeljék. Ellenzéki kollegám részben elfogadta ezeket a szempontjaimat. Szeretném, ha a többi ellenzéki kritikus is gondolkozna ezeken, amikor a pártot vagy annak egyes tagjait kritizálja.

Szabó Dezsőnek nincs igaza -- mondja Szabó Erzsébet,

***aki irni tanította Szabó Dezsőt s most
válaszolni készül támadására***

Szabó Dezső coriolanusi nekikeseredését egyszerre nagy szélcsend fekdítte agyon. Valósággal agyon nyomta hallgatásával a bús magyar vad robajlásait. Hónapok óta nem áradt, dagadt, tört ki a tenger. Gyanus volt nagyon ez a szélcsend. Ujabb vihart sejtetett. Most aztán kitört. Poseidon-Szabó Dezső felkavarta újra a hullámokat s Farczádi Jenő után most a nővérét akarta beléfolytani haragja féktelen habzásába.

A napokban Budapesten járt az egyik erdélyi lap munkatársa s Philadelphia-kávéházi törzsasztalánál hozzábátorkodott a budai bölényhez is. Már mint Szabó Dezsőhöz. Irodalom, nemzetköpenyeg, sajtó, újságíró-leprák, mindent konok kézlegyintéssel intézett el a nagy magyar kultur-bajnok. Nem izgatták, hidegen hagyták most. Csak egy parányi tövis miatt berzenkedett fel, csak egy kis vércsőpp fullasztotta a szívét, csak egy kis aranybogár, egy apró szentjános bogár bosszantotta meg rémesen. Egy apró szentjános bogár, amelyik pedig fény az éjben is s amelyik eddig fényt szítált fekete viharban s nagy író Szabó Dezső urra is, családját, fajtáját, erdélyiségét, nemzet-sorsát tagadó furcsa Toldy Miklósrá.

Magyarság, románság nem tüskézte most háborgó lelkét, de az a szelid és védtelen, csöndes és vértelen szentjános bogár, a nővere, családja kegyeletét s az ő nimbuszát hűségesen őrző, ápoló Szabó Erzsébet, nagyon terhére volt s ha véletlenül oda röpiült volna az asztalához, sulyos ökleivel agyon csapta volna kiméletlenül, könyörtelenül, csakazértis — göggel, fennhéjázón. Hadd pusztuljon egyetlen sirig védő rajongója, hadd vakuljon el a fénye hűségesen követő szentjános bogarának, elég fény ő önmagának, sirjáig is, azontul is.

De így is felécsapott.

Az újságíró a nővéreére terelte a beszélgetést. Pardon, a néniére. Azt mondta:

— Az ön nővére *akkoriban* azt mondta, inkább legyen öngyilkos, mint sem elhagyja nemzetét.

Szabó Dezső sértődötten robbantotta ki magából:

— Olvastam, nem kell komolyan venni. Tudja, hogy a hírből neki is kijusson. Emberi gyöngeség. Ismerni kell a nővéremet. Nekem nincsenek tulságosan kellemes emlékeim róla.

Szabó Erzsébet, a kolozsvári Minerva biztosító rt. tisztviselője, Szabó Dezső testvér-nénje is olvasta ezt a nyilatkozatot. És azóta bug, panaszol, mint a testvérét veszített gerle. Mint a megzavart méh röpdés bánat-virágjával ide-oda.

Kérdeztem Szabó Erzsébetet, hogy mi történt közöttük? De Szabó Erzsébet nem tudja, hogy mi történt az öccsével. Talán ő is legyinthetne fölényes hideg vérrel, de nem legyint. Inkább fáj neki fivére brutális támadása, igaztalansága. Mert Szabó Erzsébet nagyon szereti az öccsét, mert Szabó Erzsébet mindig mellette lelkesedett áldó-szelid lelkével, gyermekkorában is, harcaiban is, akkor is, amikor mindenki ellene dözsölt, amikor nem volt büszke dicsőség a Szabó Dezső testvérségét hirdetni. De Szabó Erzsébet akkor is büszkén lóbálta a testvére zsenijét. Összeszedegette, összekapargatta, összegyűjtötte a rávonatköző emlékeket, a kályha alól szedte össze korai elmúlásra ítélt első írásait, verseit, mert értéknek képzelte azokat. Lehet, hogy tulzott benne a rajongó szeretet, lehet, hogy magát is kápráztatta, de bizakodón hitte. S meg akarta menteni rajongásában az irodalomtörténet számára fivére minden sorát, első zsenijeit. Ennyi történt.

— Így történt, mondja Szabó Erzsébet. Dezsőnek nincs tehát igaza. Dezsőnek nincs igaza. S a saját szavaival fogom majd bebizonyítani, hogy mennyire nincs igaza.

Szabó Erzsébet nem olyan egészen könnyű fajsúlyu pihe nő, akit csak úgy lever a kabájjáról akárki, még Szabó Dezső is. Szabó-vér pereg benne is. És készül, hogy választ adjon az öccsének. Akit az írás első vonalaira is ő tanított. De aki most hálátlanul arcába csapott tiszta szándékaért. Nem, Szabó Dezsőtől nem volt szép megbántani, sebzettre sérteni a nővérét. Aki mindig szeretettel volt iránta s gondos igyekezettel szidologgatta Szabó Dezső megtagadott pátriájában a Szabó Dezső időnként el-eltakuló glóriáját. Inkább elismerést érdemelne áldozatos rajongásáért.

Az olvasás dekadenciája, az olvasás művészete, könyvek vitamin-tartalma

Olvasni annyi, mint új és új szépségek felfedezésén, új és új ismeretlenek megismerésén át közelebb jutni a magunk, a világ, az örök titkok felismeréséhez. Az olvasás eszerint rendkívül fontos lelki és szellemi erőgyűjtés, táplálkozás, a könyv pedig az ehhez szükséges tápanyag kész formája, az eledel. S mintahogy a fizikai lét fenntartásához szükséges tápeledek értéke is attól függ, hogy mennyi caloria, hőegység, vagy mennyi táperő, vitamin van bennök, a könyvek értéke is annyi, amennyi szellemi vitamint tartalmaznak.

Az utóbbi időkben rengeteg könyv jelenik meg. Angol statisztikusok szerint az utolsó egy-két évben a megjelent könyvek száma hihetetlen arányban felszaporodott a csak azelőtti évek könyvtermelésével szemben is. Ugyanez az arány a német, francia, magyar s más könyvpiacokon. De vajon ez a mérhetetlen és egyenesen elfogyaszthatatlannak tetsző mennyiség előbb löki-e a kulturát is ugyanolyan arányban, megfelelnek-e ezek a könyvek az olvasás valódi céljainak, van-e annyi vitamin bennök, mint amilyen kölösszális /hálmazt képviselnekbőlatszatra? A felelet egyszerűen tagadó. Ha végig tekintünk a magyar könyvpiac legutóbbi két évi termésén, azon a rengeteg idegen fordításon, amelyről az ember nem hiszi, hogy valóban fordítás s ha az, egészen bizonyos, hogy szerzőjük legnagyobb részét még a saját hazájukban sem ismerik, hamar belátjuk, hogy az a temérdek sárga könyv, kék könyv, kalandos regények s lsten tudja micsoda színű és illatu sorozatok bizony nagyon kevés vitamint tartalmaznak. Szinte kár a papirosért, amire nyomják. Ugyanannyi költséggel és ugyanannyi fáradsággal tisztességes irodalmi értékű s az olvasás céljainak megfelelő érdemes könyveket is adhatnának.

Es ezek a könyvek mégis fogynak. Fogynak, mert olcsón dobják a piacra s mert a közönség rendszertelen, kritikátlan s rendszertelenül, kritikátlanul olvas. S mert rendszertelenül, kritikátlanul olvas, a könyvtermelési statisztika pillanatra elkábító kimutatásai s az olvasók számának folytonos emelkedése dacára — amit én pillanatra sem a könyvtermelés bőségsszarujának tulajdonítok, hanem természetes gyarapodásnak — bekövetkezett az olvasás dekadenciája, hanyatlása, a minden kritikai célkitűzés, öntudatos kulturálódási vágy nélkül való olvasás korszaka. Pedig éppen ilyen könnyű volna az olvasás tényleges céljának és rendeltetésének megfelelően, kritikai mértékkel, válogatás szerint is olvasni. Ez az állapot, ez a szellemi ténykedés, ez az ideális, a lelki szükséglet és tudásbeli hiány-érzet által kivált olvasás volna aztán az olvasás igazi, rendeltetés szerinti gyakorlása, az olvasás művészete.

Az igaz, hogy amiként a betűismeretre, a legegyszerűbb mesterségbeli vagy magasabbrendű művészi cselekedetekre, sőt, hogy az eddigi hasonlatnál maradjak, még a táplálkozásra is régi, kipróbált rendszerek segítségével tanítják meg az embert, ugyanúgy ezt a tudatos, művészi olvasást is meg kell tanulni. A külföld irodalmában már van néhány erre vonatkozó mű, például Henri Mazel könyve. A magyar irodalomban is jelent meg egy-két ilyen irányú munka, Gyalui Farkas, Köhalmi Béla, Benedek Marcell könyvei. De mindezek még kevés lelket és ugart szántottak, kevés ember vett fáradságot, hogy megtanulja belőlük az olvasás művészetét s még kevesebben gondoltak arra, hogy akár belőlük, akár azok nélkül, másokat is megtanítsanak arra. Erdélyben pláne nélkülözünk minden ilyen fajta irányító munkát s még a fent említett magyar könyveket sem lehet megtalálni sem könyvkereskedésekben, sem könyvtárakban. Teljesen szervezetlenül, rendszertelenül, minden irányítás nélkül olvas tehát az erdélyi magyar közönség is, aminek ha ma még talán nem is érezzük, de később annál inkább fogjuk tapasztalni szomorú következményét: a tudatlanságot s az ezzel járó hanyatlást.

Ennek a hiánynak az érzése s ezek a gondolatok érlelték meg bennem azt az elhatározást, hogy lapomnak, az „Erdélyi Szemle” szűk keretének figyelembevételével az erdélyi magyar ifjúság és olvasóközönség számára némi vezérfonalat próbáljak adni. Erre a célra legmegfelelőbbnek az ankét formáját tartom. Ennek keretén belül mindenki, minden foglalkozási ág reprezentánsa megszólalhat s elmondhatja erre vonatkozó tapasztalatait s mindenki, minden értelmi foku olvasó megtalálhatja a magának legkedvezőbb utmutatást. E cél elérése érdekében felkérem Erdély egész magyar olvasóközönségét, intellektuelleket és munkásokat, sokat olvasókat és ritkán olvasókat, vezéreket és közkatonákat, tanárt, tanítót, papot, író, tudóst, művészt, kereskedőt, gyárost, iparost, gazdálkodót, hogy a saját olvasmányaik és tapasztalataik alapján mondják el az Erdélyi Szemlében, hogy melyek azok a könyvek, amelyeket különböző korokban (6—10, 10—16, 16—20, 20—26 éves korig, majd később, felnőtt korban) ők is olvastak s rájuk felemelő, nevelő hatást gyakoroltak s amelyeknek elolvasása szerintük ismereteik bővítése, az egyéni kultúra fejlesztése céljából a következő generációknak is ajánlatos vagy éppen szükséges.

Lehet, hogy lesznek, akik azt mondják, hogy az olvasást mindenkinek szabad ingerére és ösztönére kell bízni, én azonban ezekkel szemben is állítom, hogy amint a járásra is tanítottak bennünket, ép úgy az olvasáshoz is szükséges az első kézfogás, utmutatás. S azt is állítani merem, hogy erre sohasem volt nagyobb szükség, mint éppen most, amikor lépten-nyomon tapasztalhatjuk, hogy ezeken a terhes időkön, hősi harcokon egyedül csak kultúránk képes keresztül vezetni bennünket.

Az első magyar hirlap és szerkesztője, Rát Mátyás

A magyar sajtó 150 éves jubileumát ünnepli ebben az évben

1780. január 1-én, Pozsonyban született meg az első magyar ujság, a »Magyar Hirmondó.« A lap szerkesztője: Rát Mátyás ev. lelkész volt.

Rát Mátyás, 1749. április 13-án született Győrött; Sopronban és Pozsonyban tanult; Debrecenben hosszabb ideig tartózkodott, bejárta Magyarországot, Erdélyt. Tanulmányuton járt Göttingában, Casselban, Nürnbergben és Erlangenben. 1778-ban került haza Magyarországra és Pozsonyban ev. lelkész lett. Ekkor Rát Mátyás, aki tanulmányai és utazásai alatt nagy tudást, széles látókört szerzett, úgy érezte, hogy valamit tenni kell népéért, fájáért. Láta elmaradottságát, látta a magyar nyelv mellözését: valahogy fel akarta rázni a magyarságot ebből a fásultságból. Amikor a hivatalos, a tudományos nyelv a latin volt, magyar nyelven akart szólni az egész magyarsághoz. Minél szélesebb rétegével akart kapcsolatban jutni, hogy beléjük diktálhassa a magyar önérzetet, a haladniakarást.

Apja Rath János volt, tehát Rath volt tulajdonképen a neve és mikor ő ezt a magyarosabb hangzású Rát-ra változtatta, ezzel is csak magyarságát akarta aláhuzni.

1779 július 1-én Patzko Ferenc Ágoston, pozsonyi nyomdással társulva kiadta az »Előre való tudakozódást.« Ebben a röpiratban bejelenti, hogy egy magyar nyelvű ujságot fog indítani és előfizetőket toboroz. Mikor aztán elég előfizetőjük (318) volt és a helytartótanáctól is megkapták az engedélyt, 1780 január 1-én »Magyar Hirmondó« néven kibontotta a magyar sajtónak azóta már sok néven és sok színben lenő lobogóját. Nagy jelentősége van ennek a dátumnak, nagy érdeme az uttörőnek, mert megérezte, előre látta, hogy a színes, mindenről hírt adó ujság az a szerv, amelyen keresztül leginkább el lehet jutni szélesebb néprétegek érdeklődéséhez és annak ügyes szerkesztésével azt irányítani is lehet.

Az egész lapot ugyszólván maga írta. Leginkább külföldi híreket hozott és bár kérte olvasóit, hogy értesítsék az ország különböző részeiben történő eseményekről, ilyen híradást nemigen kapott, hacsak maga nem járt utána.

Két évig szerkesztette a Magyar Hirmondót, de a sok támadás — ami minden ujtónak osztályrésze — és a rengeteg munka miatt 1782. végén megvált a laptól és Győrbe ment lelkésznek. Itt is sok csalódás érte, egy ízben meg is vált lelkészi állásától és csak tudományos munkájának élt. Később újból meghívták és mint győri lelkész halt meg 1810-ben.

Kiváló, nagy tudású ember volt, tagja az Erdélyi Népművelő Társaságnak is, akit Kazinczy Ferenc, annak a kornak irodalmi vezére, igen nagyra becsült.

A »Magyar Hirmondó« — amelynek szerkesztői később Barcafalvi Szabó Dávid, Mátyus Péter, Ungi Pál és Szabó Márton voltak — 1787-ben megszűnt, de akkor már megnyitotta a sort és csak átadta helyét az utána következő laptársaknak.

Laki Tibor

KIBÉDI SÁNDOR:

VALAMI ÉNEKET HALLOK

Nem tudom honnan, merről,
valahonnan, messziről, mégis közelről
valami éneket hallok.

Szüntelenül szól ez az ének,
éjjel és nappal, ha alszom, vagy
ébren vagyok: hallom, hallgatom.

Testem minden íze
a legfeszültebb figyelem.

Emel az ének, elragad az ének,
sodor, repítget égtájak felé,
erre meg amarra, keletre, nyugatra,
északra, délre, mindenfelé.

Gyönyörűség szakadoz bensőmben,
remegő ujjak birizgálják lanyhakedvemet
s a pihenés szent tavából felrezzentenek.

Az ének szól, szüntelenül szól az ének,
mese-ének, csoda-ének, boldog-ének.

Fáradt férfivágyaím zsibbadtan eszmél-
(getnek,

felröppennek, szállanak, keringenek
s valahol a magasban, iszonyu magasban
a Napisten lába elé ~ evoé! ~
odazuhanak ...

Augusztus 23-án lesz Szabó Dezső perének tárgyalása a Géliusszal

Csathó Kálmánt nevezte ki a bíróság egyik szakértőnek

A Szabó Dezső műveinek szerzői joga körül keletkezett bonyodalmakat nagyjában már ismeri a közönség legnagyobb része. Tudja, hogy Szabó Dezső eladta összes műveinek kiadási jogát a Géliusznak, majd a kötött szerződést méltánytalanoknak tartva, magát pedig megkárosítottának érezve, pert indított a Géliusz könyvkiadó vállalat ellen honoráriumának birói uton való megállapítása és érvényesítése érdekében. A tavasz folyamán a bíróság már megkezdte az ügy tárgyalását, minthogy azonban az első tárgyaláson egész csomó olyan kérdés és ismeretlen tény körülmény került a bíró elé, amelyben szakértők meghallgatása nélkül döntené nem tudott, a tárgyalást a szakértők meghallgatása végett elhalasztották. Szakértőül pedig Csathó Kálmánt, az ismert író, Kövess Dezsőt, az Athenaeum cégjegyzőjét és dr. Motsiklovsky Eleket, a Franklin kiadóvállalat igazgatóját kérték fel. A szakértők betérjesztve véleményüket, a bíróság az új tárgyalást augusztus 23-ára tűzte ki. Az ügyet Nyíry bíró fogja tárgyalni, Szabó Dezsőt pedig dr. Osváth Ferencz ügyvéd képviseli.

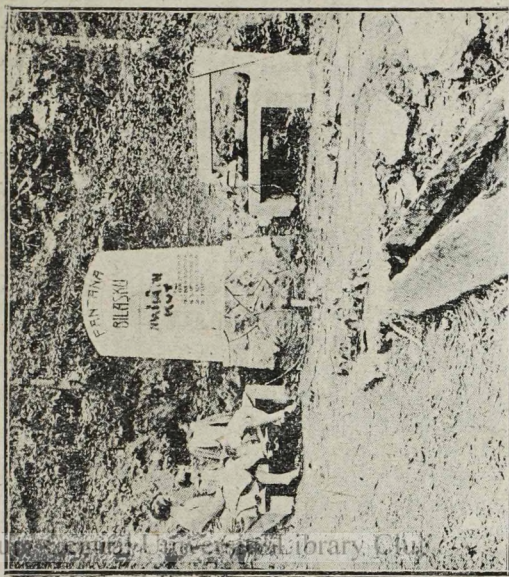
A tárgyalást egész Budapest élénk érdeklődéssel várja, különösen az írói világ, amelyre nézve rendkívül fontosságu lesz a bíróság döntése ebben a komplikált szerzői ügyben, valamint a könyvkiadók, akikre nézve hasonlóképen igen nagy fontosságunak mutatkozik a birói döntés. De osztatlan kíváncsisággal várja a tárgyalás napját az egész magyar kulturközönség, amelyik részben épen e perrel hozza összefüggésbe Szabó Dezső magatartását s annak eredményével hozza kapcsolatba Szabó Dezső további lépéseinek jelentőségét

Írói körökben különben már is nyertesnek tekintik Szabó Dezsőt, amióta megtudták Csathó Kálmánnak az ügyre vonatkozó véleményét, amely felette kedvező Szabó Dezsőre nézve. Csathó álláspontja szerint ugyanis az eddig eladott művek után 10 százalékot számítva, legalább nyolcezer pengőt (közel egy negyedmillió lejt) kellett volna kapnia Szabó Dezsőnek a Géliusztól, viszont ezzel szemben Szabó Dezső mindössze 3800 pengő honoráriumot kapott. Tehát még legkevesebb 4000 pengő illeti meg Szabó Dezsőt, e szerint a vélemény szerint, csak az eddig eladott művek után s ha a bíróság ezt így elfogadja, minden valószínűség szerint ugyanilyen döntést hoz a jövőre nézve is. Csathó Kálmán nagy tekintélye s írói presztízse mindenesetre döntőnek tekinthető ebben a kérdésben s valószínű, hogy a bíróság is elfogadja az ő szakvéleményét és aszerint dönt a Szabó Dezső—Géliusz afférben.

Érdekes
kolozsvári képek

Az „Ördögfa” a Bükk erdőben

A régi Majláth-, most Bilaska-kut (Schäfer L. felvétele)

KOLOZSVÁRI SZINHÁZ

**Janovics Jenő szinigazgatóságának
huszonötödik évében****Janovics Jenőtől László Ákosig**

A kolozsvári Magyar Színház igazgatásában változás állott be. Huszonöt év óta, amióta Janovics vette át a színház igazgatását, most először. S én most vissza gondolkodom arra a huszonegynehányesztendőre, amíg Janovics dirigálta a kolozsvári Tháliát. És eszembe jutnak a 25 év emlékei, szépségei, teljesítményei. Olyan színészek, akiknek a neve nemcsak a mi emlékezetünkben él, de a színészettörténet is meg fogja örökíteni. Mert így kezdődött. Még a Farkas-utcában. Aztán a Hunyadi-téri új színház. Az erdélyi magyar színészet új korának legszebb teljesítményei: a magyar drámatörténet fejlődésének bemutatása csodálatos igaz-gyöngyeivel, a klasszikusok halhatatlan remekei, Shakespeare-sorozat, Moliere-ciklus, a modern külföldi színpadi irodalom, ifjúsági előadások s mind olyan külsőségek között, amit fel kell jegyeznie a színészet Cliójának. És mindezt Janovics csinálta. De csinált többet is Janovics. A színpadi alkotás mellett könyvalakban is restaurálta Sophokles drámáit, Csengery professor fordításainak áldozatos megjelentetésével. És épített. Nyári hajlékot Tháliának s ényhe szentélyeket a Celluloid-Istennek. Volt idő, amikor Kolozsvár összes mozii az ő tulajdonában voltak, de vidéken is volt mozija. És ő csinálta az első magyar filmet. Ezért külön oldalt érdemel a magyar művelődéstörténetben. Kár, hogy nem csinálta tovább. Alkotó erejének, nimbuszának, anyagi helyzetének ez volt a fénykora. Ezután egy csomó tévedés és szomorúságok láncolata következik. Fortuna istenasszony, akinek kegyeltje volt, valamiért megharagudott rá. És kezdett elpártolni tőle. Gyanum, hogy a politika miatt. Vagy talán rosszul választotta meg Parlaghi távozásaután embereit. A Hunyadi-téri orosz-lán-vár átvétele után nemsokára a mozikat is eladja. Csak a sétatéri aréna igazgatása marad a kezében. És igazgatósága 25-ik évében ezt is meg kell osztania. Még ez sem marad meg egészen neki. Valami csodálatos sors, csodálatos karrier. A zenitre indult és volt is a zenitén. S lehetne is. Most Rákóczi-uti villája is le van kötve. Érdemes volna rátalálni e karrier lokomotívjának pontos hibáira.

Azt hiszem, sokat lehet tanulni azokból a hibákból. Amelyek nemcsak az egyént gáncsolták el s vitték a Beöthy s Faludiak vakvágányára, de az egész erdélyi magyarságra kihatottak. Mert nem mindennapi sors az övé. Történelmi szerepe volt egykor.

S most a munkában részt köteles engedni egy fiatal banktisztviselőnek, László Ákosnak is. Furcsa metamorfózisa a dolgoknak. No, majd meglátjuk.

Munkácsy Mihály festőállványa egy kolozsvári arcképrajzolónál

Kiss Emil, az amerikai bankár-világ váratlanul elhunyt, gazdag magyar reprezentánsa, a világ legáldozatkészebb Munkácsy-gyűjtője, végrendeletében a Magyar Nemzeti Múzeumnak hagyta híres Munkácsy gyűjteményét s ezzel örök időkre emlékeztetéssé tette az 1930. esztendő a magyar művészettörténetben. Mert egyébként csak egy egyszerű esztendő lett volna, egy egyszerű évfordulóval, mégcsak nem is százados vagy félszázados nevezetességgel, mindössze harminc éve, hogy meghalt Munkácsy Mihály, a magyar festőművészet világhírű nagysága. Kiss Emil tragikus halála azonban megkoszorúzta szenzációjával ezt a különben művészettörténetileg szürke esztendőt s halhatatlanná tette Munkácsy halálának harmadik decenniumát, amelyről, különben kevés szó esett volna.

A Kiss Emil halálával glóriázott szenzáció közepette én is felfedeztem egy kis Munkácsy emléket. Itt Kolozsvárt. Egy fényképező műteremben. De ne siessünk. Tartsunk csak sorrendet.

Kolozsvárt nagyon sokan, majdnem mindenki ismeri a kis törpe arckép-rajzoló, Jakner Andort. Régi kolozsvári család sarja. Jakner József, Kolozsvár iparosársadalmának ismert vezető tagja, bátyja. Ő maga festőnek készült, rajzoló lett, most arcképeket nagyít. Egy darabig a Kossuth Lajos-utcai Electrofotóban dolgozott. Kis pupos hátával egész nap ott görnyedt a nagy barna állvány előtt és rajzolt. Az utcáról az emberek be-benéztek a nagy ablak-üvegen s ha látták, hogy Jakner rajzol, csoportot álltak az ajtó előtt s órákig elbámulták a kis arcképmásoló művészt.

Egyszer valaki azt mondja nekem, hogy a kis Jaknernek nagy emlék van a birtokában. Egy Munkácsy állvány. A szemetet tágranyitottam a csodálkozástól, aztán mikor legközelebb újra ott mentem el a Kossuth Lajos-utcai kis foto-műhely előtt, bementem és meginterpelláltam Jaknert.

— Igaz-e, kérdeztem.

— Igaz, mondja kissé meglepetve s aztán az előtte levő állványra mutat. Épen ez az!

Nézem, nézem, nagy háromlábu barna festőállvány minden különösebb ismertető jel nélkül. Semmi Munkácsy sztigmát nem találok rajta.

— Na és honnan tudják, hogy a Munkácsyé volt?

Ezen a kérdésen már nem lepődik meg Jakner s gondosan sorjába sorjázza:

— Hát kérem, én ezt az állványt tulajdonképen Sárdy Istvántól vettem. Sárdy a kolozsvári tanítóképző intézetnek volt egykor nagynevű, híres rajztanárja. Tehetséges festő is lévén, kül-

földön is járt tanulmányuton. Az intézetben tanítványa volt többek közt Nagy István is, a jeles magyar festőművész. Sárdy 1880 körül Münchenben volt. Ott találkozott Munkácsyval, akivel sokáig dolgozott együtt s akkor hozta magával ezt az állványt is. Ő mondta, hogy a Munkácsy volt. En ennyit tudok róla. Kolozsvári rokonai is így tudják. De ennél több bizonyítékot nem tudok egyelőre. Talán — idővel. Épen ezért nem is kérekem vele.

En sem. Nem táncolom körül ezt az új felfedezésemet az öröm dervistáncával, de hátha, hátha. Lehet. A hagyomány, a hit mindenesetre Munkácsy névvel ékesítette fel az egyszerű festőállványt. És már ez is érték a hívők szemében.

Külföldi szemle

ÚJ OROSZ IRÓK

A közép- és nyugateurópai népek mindig kíváncsi lélekkel fordultak az orosz irodalom szépségei felé. És az orosz irodalom mindig sajátos értékeket ragyogtatott vissza. Az új orosz irodalom is külön is muzsikát ver az olvasó szívéen s dobhártáján. Fiatal írók balalajkáján még keservesebben ver az orosz sors, mint ahogy Turgenyev, Tolstoj echózták. Néhány sor ezekről az új írókról:

Ilja Ehrenburg. Párisban élő menekült író. Regénye címe: „Moszkvai sikátor“. A külföld irodalma feltörő lelkesedéssel köszöntötte az új író és az új könyvet. Az íze, a hangja egészen új, a meséje pedig, ha mondhatjuk így, a legobjektívebb drámaisággal mutatja meg egy moszkvai sikátor életén keresztül a mai Oroszországot. Még a szláv bánatnak is egészen furcsa, eddig

ismeretlen orchesterei bugnak fel kis regényében.

Ivan Szergejevics Smeljov. Ő is Franciaországban él. Csak nemrég, harminchárom éves korában kezdett írni. De az új orosz irodalomnak már is egyik legígéretesebb reménye. Magyarul megjelent műve: „Boldogasszony kelyhe“.

Szergejevics Nyevrejev. Gorkij volt első mestere s Gorkij tanítványa is maradt. Írásait a föld és a muzsik mérhetetlen szeretete jellemzik.

Leonid Maximovics Leonov. Szintén gorkiji erővel lép fel. Nem a paraszt, hanem inkább a kispolgár és a középosztály lelki válságait írja meg csodálatos készséggel, meglátásokkal.

Alexej. Nikolajevics Tolstoj, a nagy Tolstoj rokona s ha megközelíteni nem is tudja hatalmas rokona *oeuvre*-jét, de mindenesetre számottevő értéket képvisel sokoldalúságával. Hazament az emigrációból.

Magyarul még Mihajlovics *Prisvin*-től és Alexej *Mihajlovics Remizov*-tól jelent meg egy-egy fordítás *Haimann Hugó* átültetésében.

KRITIKÁK,

SZÉLJEGYZETEK

UJ ERDÉLYI KÖLTŐ

SZENES GYÖRGY (DÉVA)

★

LETÉPTEM EGY RÓZSÁT

Letéptem egy rózsát,
Ó ne haragudj érte,
de valaki a rózsát szereti
s te éppen rózsának születél.

Én nem tehelek róla,
az én virágom piros tulipán;
de valaki tűzes szemével
szemem közé nézett
és én, gyilkos kezemmel
megragadtalak ...
mert valaki a rózsát szereti
s te éppen rózsának születél.

Ne haragudj érte Rózsakirálynő,
hogy rövid életedől megfosztottalak,
az élet kin, az élet ugysí álok ...
Te gyenge voltál s én erős,
és valaki, ki nálam is erősebb,
fekete szemével megbabonázott
s én hozzád nyultam, gyilkos kezem-
mel Te éppen rózsának születél.

Egyszer mi is meghalunk

Egyszer meghalunk mi is:

én is,
te is,
meghalunk mindnyájan
s kifáradt testünkre
ráhull majd a rög.

Kik együtt élünk harcban, csatában,
egy volt a kín
és szenvedés is egy ...
az életszekér döcög, döcög,
hol én ... hol te ...
s a szekér elhalad.

Mi lemaradunk s a szekéren az ujak:
fiam,
fiad,
mind friss erő, friss élet ...
de a harc marad, a harc folyik
s a szekér csak döcög.

Mert egyszer, csak ki tudja mikor,
de egyszer,
tudom:
meghalunk mindnyájan,
én is ... te is ...
és mind, kik most vagyunk!
Egyszer rendre mind meghalunk,

Budapesti levél

Schöppflin Aladár könnyelműen elvetélt frázisa

Nemrég az egyik budapesti folyóiratban Schöppflin Aladár a következőket írta:

„— a parasztsághoz való visszafordulás, most nagyon divatos jelszó, de még nem akadt senki, aki a világos értelmét, célját, módját meg tudta volna mondani. Voltaképen nem más, mint egy furcsa város-ellenes érzés lecsapódása olyan emberek agyában, akik városban élnek s nem is tudnának másutt, mint városban élni“. Őszintén megvallva, egy kissé meglepnek Schöppflin Aladárnak, a világos fejű, tisztán látó embernek ezek a minden bizonnyal hirtelenében rött, kusza sorai. Mert azt még meg tudom érteni, ha egy lírai költő azért irt le egy képet, hasonlatot, mert teccik neki annak a szó-muzsikája, de hogy Schöppflin, a kritikus, miért követi szintén ezt a módszert s a lírai költőket, akiket kritizál, azt sehogy sem tudom megérteni. És sehogysem akarom elhinni, hogy Schöppflin ne tudná a parasztsághoz való visszafordulás nemzettörténeti hivatását és jelentőségét, (amit pedig épen az illető folyóirat propagál és értékkel a legmesszebbmenően), de ha tényleg nem tudja, úgy jöjjön le Erdélybe, itt hamarosan meg fogja látni s meg fogja tanulni!

S P O R T

Píllanattfelvételek a K. A. C. nemzetközi tenniszversenyén

Milyen szépek ezek a vörös tennisz pályák a kéttornyú templom tövében, a fák elbűvölő keretében. És az a muskátlis kicsi ház, ahol az öltözők vannak. Minden friss, modern, gusztusos. Ilyen vörös salakpályák csak Pesten a Margi'szigeten vannak. S a K. A. C. nálunk is megcsinálta. Aztán a táblák, ahol szemléltető módon a játék minden frázisa látható. (Igazán senki sem hibáz, ha a labdaszedő gyerekek nem állítják be azonnal az eredményt és így a játék előbbrehaladt, mint a tábla mutatja). Aztán a hangszórók, a büffé, a közönség és minden. Rengeteg mágnás és elegáns szépasszony. És a játékosok. Akiken érzik az internacionális versenyeken szerzett rutin. Lássuk csak őket.

*

Kehrling. Muszáj vele kezdeni. Kéb kabátjában, nyugodt kemény férfias arcélével a sportember megtestesítője. Mint játékos egyike a legnagyobbaknak, mint ember kedves, szerény. Ha azt a nyugodt, higgadt, pontos, eszes játékát csodáljuk, a rutinját, az ütéseit, a szerváit, ezek a szavak jutnak az eszünkbe: Wimbledon, Davis Cup. És nem értjük, nem tudjuk felsorolni, elképzelni azt az óriás skálát, ami ebben a sportágban van. A mi legelső játékosainkkal úgy játszik, mint macska az egérrel. Urísten, hogy játsz-

hat akkor az az ember, aki Kehrlinget megveri? És hogy játszhat Borotra, Cochet, Lacoste és Tilden, a hosszú óriás!

*

A hölgyekről? Schréderné, a bajnoknő fáradt volt és indiszponált. Szapáry kontesszel való meccse után elájult. A kitünő formában levő Zizovits Lenkét nehezen verte. De így is megcsodálhattuk bámulatos technikáját. Lates Csilla vékony, kislányosan fiatal, az ember bámulja az erőt, ami a játékában van. Két legjobb tulajdonsága: a nyugalma és a drivejai. Báró Piretné finom és nagyvilági. Olyan, mintha most robogott volna ide egy remek autón, valahonnan a Riviéráról az Azur partok mellől. Gardenpartyk, yachtkirándulások, gazdag előkelő élet látszik karcsu alakján, finom arcélén. Az ifjusági bajnoknő a 17 éves gr. Szapáry Gabriella ugyancsak nagyra nőtt. De nagyon is tud. Mesésen szereti. Mint egy férfi. Aszlán Baba nagyon szépen játszik. A játékánál csak ő szebb. Ami szintén nem utolsó tulajdonság. Arató Klári barna bőrével, fehér fogával, mintha az egészség megszemélyesítője lenne.

*

A karcsu feketehaju hercegről mit írjak? Legelőször azt, hogy két év alatt rengeteget fejlődött. Remek játékaival, ügyes labdaíval még a nagy Kehrlinget is megszalasztotta néha. A fárasztó meccs után elragadó kedvességgel ad autogrammot. Merci bien — ezt mondja és mosolyog. A pályán gyönyörűen mozog, footworkja elsőrangú. Mennyit beszélnek róla. Saját repülőgép,

autók, kastély, szép szöke feleség, az élet teljessége az övé és csak 25 éves. És olyan kedves. A háló egyszer a középén felpattant. Nem intette oda a labdaszedőt, mint mások. Gyerek csináld meg. Hanem leguggolt és gondosan megigazította. Ahogy ott guggolt a pálya közepén bibelődve kék basque sapkában és fehér teniszingben, az ifju herceg olyan volt, mint egy kis gyerek.

Colonel adjutant Iacobovici. Édes, őszhajú ember. Nagyon-nagyon drukkolt Cantacuzinónak, mikor az Balás Ivánnal játszott. Mellette ültem és ellestem, amint halk utasításokat ad román, angol és francia nyelven a hercegnek. Nagyszerűen érti a teniszt, hiszen a Román Teniszszerződés elnöke. De a legkedvesebb akkor volt, mikor Balás egy óriási autót ütött, mire ő egészen halkán és nagy elismeréssel mondotta: Bravo Balás!

*

Ezek között a vidám, boldog fehérruhás emberek között meg kell emlékeznem egy kicsi, vézna szegény édes kislányról, aki a fényes nemzetközi társaságban startolt először és második lett. Sőt egy szettet nyert Szapárytól, attól a Szapárytól, aki olyan játékosokat, mint Weressné és Aszlán Baba hét szettben vert és aki magától Schréderntől is csak három szettben kapott ki. A kis Margit komolyan dolgozik, nem gondtalan és vidám gyermek, mint más kislány 14 éves korában és csak néha jut egy kis időhöz, hogy trenírozhasson. Ugye nem haragszik, ha megírom, hogy még tavaly is labdát szedett nálunk a K. A. C. pályán. Néha a játé-

kosck odaadták neki az ütőjüket, úgy tanult meg játszani. Kár, hogy a döntőt a szokásoktól eltérően a belső pályán tartották meg, ahol el volt dugva a szem elől. Ezt a nekifutást mindenkinek látni kellett volna. Kenderessy Margit megverte Frenkel Katót a Haggibor ifju csillagát és a nagyváradi Aranyit. És most második lett a nemzetközín. Bravo Margitka! *Marton Lilly.*

Erdélyi közgazdaság

*

Székelyhidasi Sebestyén Dávid

Kolozsvár közgazdasági életének valóban jelentékeny, számottevő tagja hunyt el Sebestyén Dávidban. Nem a bot és sajtócsinálta közgazdász-zsenik soraiba tartozott, de valódi, igaz értékekkel járult hozzá a város fejlődéséhez. Egész életén át termelő, dolgozó, alkotó ember volt. Nem a protekció s családi összeköttetések prokrusztes-ágyában lett tényező, vezérigazgató, de önmaga munkájával teremtett vállalatokat, intézményeket s tette életképpé, nagyokká azokat. Pénzember volt, de a szíve azért érezni és segíteni is tudott s bár nem hivalkodott soha jötekménykodásaival s jövedelmének kamatait nem potemkin képmutatásokra áldozta, hanem azokkal is alkotott: nevét, humánus érzését minden időkre hirdetni fogja alkotásainak koronája: a kolozsvári Zsidóközház. Elnöke volt a Kereskedelmi Hitelintézetnek s annak idején tulajdonosa a Kolozsvári Hirlapnak is.

Jaj, ezek a rémes gazdasági viszonyok, hullatja krokodilus köny-

nyeit a gögös bankigazgató, akinek hájtömegét védősáncnak használhatjuk az elkövetkező gázháboruban, a procc gyártulajdonos, akit pont ezek a rossz gazdasági körülmények avattak gyártulajdonossá, a milliomos kereskedő, akinek bérpalotája és olyan lakása van, hogy nem tudom, kitől tanulhatott meg így lakni, mert valamikor még mosdója sem volt, legalább is olyan mocskosan állt ki a pult mögé, a gyógyszerész-nagykereskedő, aki házat épített a főuton s akivel fogunk még néhányszor találkozni, a másik, akinek villát jövedelmeztek ezek a „borzalmas“ gazdasági konjunkturák, az építész, akinek évek óta nem volt ennyi építkezése, de azért most sir a legjobban, a nyugdíjas, akinek kétszer annyi a jövedelme, mint amíg aktív volt, a mézáros, a pék, a vendéglős, a borbély, mind-mind ezt sirják folyton az ember fülébe. Sírnak, jajgatnak, de azért házakat vesznek, külföldi fürdőre mennek, csak épen fizetni nem szeretnek, csak épen szellemi kultúra nem telik. Minden ilyen izléstelen jampecet, a mai eldivatozott siró-konjunktura minden agyafurt panaszkodóját le kéne csukni közgazdasági rémhírtérjesztésért, a legszigorúbban meg kellene büntetni őket a rendtörvény alapján, mert hazug sírsaikkal ők az ország sirásói, ők a mai gazdasági nyomornak a kórokozó bacillusai, miattuk eszik kisebb karéj kenyeret ezer és ezer proletárcsalád. Könyörtelenül el kellene pusztítani ezeket a közgazdasági svábbogarakat.

Kormányfőtanácsos nagykereskedő. Szász Ödönt, a budapesti Schwartz Lajos és fia utóda nagy

posztókereskedelmi cég vezérigazgató-főnökét kormányfőtanácsossá nevezték ki. A cégnek Erdélyben s a többi leszakadt magyar területen is tekintélyes klientélája s fiókjai vannak s így az erdélyi közönséget is érdekli ez a kinevezés.

Részvénytársaság lett a Kolozsvári Gazdák Hitelszövetkezete. A *Kolozsvári Gazdák Hitelszövetkezete*, a kolozsvári pénzpiac régi, jónevű intézete, részvénytársasággá alakult át. Új címe: Kolozsvári Gazdák Bankja r. t., vezérigazgatója Berényi György maradt, aki az átalakulást is kezdeményezte. Az új bank, melynek helyiségei szintén a régi helyen vannak, kézizálog osztályt is létesített.

A Kereskedelmi Hitelintézet új helyiségei. A *Kolozsvári Kereskedelmi Hitelintézet r. t.*, amely eddig a Mátyás király tér 20. sz. alatti saját háza emeletén székelte üzleti helyiségeivel, átalakította az eddig Mártonffy testvérek szűcsáruháza által bérelt utcai helyiségeket s abba költözött le.

Szerkesztői üzenetek

★

Új sorsjáték. A kolozsvári mentők engedélyt kaptak, hogy súlyos anyagi helyzetük szanálására sorsjátékot rendezhessenek. A sorsjáték rendezésével a mentők Balázs Gyula ny. iparkamarai főtitkár és dr. Ligeti Miklós bízták meg.

Az Erdélyi Szemle új könyvsorsolása. Az Erdélyi Szemle legújabb könyvsorsolásán nyertesek lettek: Dr. Hart Albert, Gyulay Árpád, Demeter Ignác (Vizakna,

A KIADÓHIVATAL ÜZENETE!

Tisztelettel kérjük előfizetőnket, hogy lakásvátozás esetén sveskedjenek tudatni uclmüket kiadóhivatallunkkal, hogy a lap küldésében ne álljon elő zavar.

Tisztelettel kérjük mindazokat, akik bármilyen okból nem kapták meg lapunk valamelyik számát, hogy azt kiadóhivatalunkkal egy levelezőlapon pótlás végett tudatni sziveskedjenek.

Kérjük mindazokat, akik már hosszabb idő óta nem küldték be előfizetésüket, hogy az egyes számokhoz mellékelt postautalványokon előfizetési díjukat lapunk további expedálása s annak zavartalan megjelenése érdekében is haladéktalanul beküldeni sziveskedjenek. Lapunk megjelenésének fontos szükségességét, azt hisszük, nem kell külön kihangsúlyoznunk, azt minden erdélyi magyar ember érzi. Mivel pedig lapunkat nem érdekesoportok tartják fenn a saját érdekeik képviseletére, hanem előfizetőink, ennél fogva kérjük minden magyar testvérünket, hogy kritikai munkánk önzetlen és tárgyilagos szolgálatában minket támogatassanak, mert ezzel az erdélyi magyar ügyet viszik előre.

Kérjük mindazokat, akiknek mutatványszámokat küldöttünk, hogyha lapunk megnyerte tetszésüket s egyetértének velünk erdélyi magyar kulturánk szolgálatában, rendeljék meg lapunkat s előfizetésükkel támogatassanak a közös célokat.

A legnagyobb élő angol író,

H. G. Wells,

a „William Clissold“-ban a hirdetés fontossága mellett tör lándzsát s azt a modern gazdasági élet vérkeringésének tartja.

(Fogadja meg H. G. Wells tanácsát és adjon fel egy hirdetést az Erdélyi Szemlébe).

Wilde: „Az embernek saját hibájából szenvedni a legborzasztóbb“.

— Hirdessen az Erdélyi Szemlében s nem fog többet szenvedni“.

Riddell lord :

„Aki érvényesülni akar a mai világban, annak hirdetniie kell!“

A francia nők divatos karcuságának titka a párisi Jodilon golyócska, megakadályozza az elhízást, nagyobb adag soványodást idéz elő. Egy doboz ára 150 lei. Főlerakat Románia részére:
Dr. Biró gyógyszerész Cluj-Kolozsvár, Piața Unirii 4.

Esőköppeny L. 900 és feljebb
Trench-coat L. 3500 és feljebb
NEUMANN M. CLUJ

férfi és fiuruhaárúháza, Piața Unirii 14.

GRÜNWARD ÉS STEINER
női divatkülönlegességek áruháza
C L U J,
PIAȚA UNIRII NO. 25.

EMKE DROGERIA
CLUJ, PIAȚA UNIRII
(Mátyás királytér)

Illatszerek, vegyszerek, toilette és fényképészeti-cikkek nagyraktára.

a legjobb, a legolcsóbb, a legmodernebb és legjobban kezelhető

készítüzöltő készülék

10 éves garancia.

Kedvező fizetési feltételek.

Megrendelhetők:

Első Erdélyi Vegyipar R-T

Cluj, Strada General Neulcea No. 1.

MacDonald miniszterelnök és Riddell lord

a hirdetések fontosságáról

Az angolországi new-castlei
hirdetési kongresszus alkalmával
MacDonald miniszterelnök a kö-
vetkezőket mondotta:

— Én csak azt mondom önöknek,
hogy mindig előre. Egész lényükkel
hatoljanak be az üzletbe. Hírdessenek,
mert ez a lényeg. Ez a legfontosabb.
Az üzleteket tudományosan kell fel-
építeni s ebből a felépítésből nem hiá-
nyozhatnak a hirdetés.

Riddell lord, a hirdetési egye-
sület elnöke, nagy beszédben vá-
zolta a hirdetés fontosságát.

— Civilizált országban el nem kép-
zelhető prosperáló üzlet hirdetés, külö-
nösen pedig újsághirdetés nélkül. Ma
már kétségtelenül be van bizonyítva,
hogy az amerikai gazdagság szorosan
összefügg az újsághirdetéssel. Amerika
ma semmilyen tekintetben nem lenne
ott, ahol van, ha az újsághirdetés mo-
tora nem dolgozott volna.

KÖRMENDY

IRÓGÉPÜZLETE

Cluj, Strada Regina Maria 25 sz.
(Deák Ferenc-utca) ♥ Telefon szám: 951.

ELLENŐR

politikai, társadalmi
és közgazdasági lap

Ára 20 lej
Kapható mindenütt

Állandó rovatai:
Közgazdasági élet,
Színház és Társaság.

Kiadóhivatala:
Cluj-Kolozsvár,
Strada Barițiu 7.

Kittűnő konyha!
Eredeti fajborok!
Társaságok részére
külön terem.

S. NAGY JÓZSEF ÉTTERME

Cluj-Kolozsvár,
Calea Victoriei 37.
(v. Kossuth L. utca)

Gazdák

Takarékpénztára R-T.

Cluj-Kolozsvár, Cal. Victoriei 38

Beitételt a legelőnyösebben kamatoztat,
váltókölcsönöket folyósít.

MINERVA BIZTOSÍTÓ R-T.

a romániai kisebbségek egyedüli biztosító
intézete. Alapítke 10.000.000 Lei. A társá-
ságot a kisebbségi egyházak vezetői ellen-
őrzik s így a legnagyobb bizalommal for-
dulhat az intézethez minden bizt. vitásával.
Központi irodák Cluj, C. Reg. Ferdinand 37

ILLATSZEREIT, PIPERECIKKEIT

Rózsa Royal drogériában
szerezze be. Cluj, P. Unirii 26

FESZT ÉS HAJDU

hentesüzlete és mézsárszéke

CLUI, a Főpostával szemben.

Kolozsvári Takarékpénztár és
Hitelbank R-T. Cluj, P. Unirii 7.
Minden bankügyletet a legelőnyösebben vé-
gez. // Saját tőkei 143.000.000 lej
Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehé-
vár, Marosvásárhely. Nagyvárad, Temesvár.
Affiliált intézetei az ország többi városában.

Gyomorhajok, vérszegénység
legjobb
gyógyszere az

ELŐPATAKI VIZ

Új kedvezményvendégeinknek

Ezen lap előfizetőinek megelégedésére
nyújtott 20% kedvezményt nyitás. Bárainkból
1% kedvezményt olcsó éttermi árainkból
(menut kivétel) módunkban van az Er-
délyi Szemlével létesített megállapodás
alapján kibővíteni a

Magyar kir. Operaház, Nemzeti
Színház és a Kamara Színház
előadásaira szolgáló mércékelt áru jegyekkel.
Tekintettel a nagy keresletre, körjük ren-
delését két-három nappal előbb közzélni.
PARK SZÁLLODA Budapest
Szemben a Keleti pályaudvar érkezési
oldalával. Kocsiaköltség nincsen.

TIPOGRAFIA FARMACIȘTILOR CLUJ, CALEA MOȘILOR 22.

